

Як Україні врахувати енергоефективність
у відновленні – п'ять рекомендацій

02 травня 2024

Повномасштабне вторгнення не заважає,
а навпаки, стимулює відновлювати
будівлі за принципами
енергоефективності

Як Україні врахувати енергоефективність
у відновленні – п'ять рекомендацій

Фото: Shutterstock

Питання енергоефективності стає дедалі
важливішим для України, особливо з
урахуванням енергетичної безпеки та
відбудови. Щоб зрозуміти, як покращити
енергоефективність, спочатку варто
визначити сам термін та подивитися на

цілі, які Європейський Союз встановлює у цій сфері.

Що таке енергоефективність і як вона регулюється?

Простими словами, енергоефективність – це використання меншої кількості енергії для досягнення того ж результату. Згідно з Директивою з енергоефективності ЄС, пакетом "Зеленого курсу" та планом REPowerEU, енергоефективність є фундаментальним принципом енергетичної політики та захистом від геополітичного шантажу.

До 2030 року країни ЄС зобов'язалися скоротити енергоспоживання на 11,7% (у порівнянні з 2020 роком). Щорічно вони звітуватимуть про досягнуті результати згідно із публічними Національними планами дій. Україна теж досягла прогресу в імплементації європейського законодавства у сфері енергоефективності. Принципи "Енергоефективність насамперед" і "Build-Back-Greener" задокументовані у Національному плані дій до 2030 року і в Плані України. Вони стосуються не лише житлового і державного секторів, а й промисловості, транспорту, виробництва й транспортування енергії.

Як на енергоефективну відбудову
впливає повномасштабна війна?

Повномасштабне вторгнення не заважає,
а навпаки, стимулює відновлювати
будівлі за принципами
енергоефективності. Приклади
реалізованих проєктів:

- Амбулаторія загальної практики та
сімейної медицини в с. Горенка –
Greenpeace і декілька ГО
реконструйовали систему опалення
та електропостачання та встановили
сонячну електростанцію;

- ОСББ "ЛІСНА-1" – термомодернізація двох будинків у рамках програми "Енергодім" від Фонду Енергоефективності. В опалювальний період, споживання енергії скоротилося майже на 50%;
- Школа "Академія інтелекту" у Ворзелі – школу облаштували сонячними панелями. Завдяки ним, щорічна економія складатиме близько 80 тис. грн. Проєкт профінансували донори та приватні компанії.

Ці проєкти спрямовані на енергозбереження і потенційну енергонезалежність України за умови їхнього масштабування. Але масштабне підвищення енергоефективності ускладняється тим, що це дуже дорого.

Екодія та Berlin Economics порахували, що відбудова житлового фонду Бучі коштуватиме 214 млн євро, дотримуючись мінімальних вимог по енергоефективності, або 318 млн євро за методом Near Zero. Натомість швидка відбудова старими методами коштуватиме 106 млн євро.

Крім дорогих технологій, на заваді масштабній енергоефективній відбудові стають такі фактори: низькі тарифи на комунальні послуги; не завжди мешканці будинків можуть домовитися; не всюди є лічильники, тому збір даних по споживанню енергії є неповним.

Які практики з європейського досвіду у сфері енергоефективності може перейняти Україна?

Досвід Скандинавських країн, які є лідерами у "зеленому" розвитку, підтверджує високу ціну трансформації.

Ці країни підвищили оподаткування енергоносіїв, спрямувавши зібрані кошти на фінансування соціальних видатків та підтримку "зеленої" енергетики.

Впровадження таких змін супроводжувалося активними громадськими обговореннями.

Щоб отримати доступ до капіталу для інвестування в програми реновації будівель, муніципалітети Данії та Швеції почали випускати власні "зелені" облігації, які є більш привабливими, ніж традиційні банківські кредити. Їх основна умова – інвестувати тільки в ті проєкти, які відповідають конкретним "зеленим" стандартам.

Прикладом зразкової європейської практики, яка може допомогти місцевим та регіональним органам влади зменшити витрати на відбудову та експертизу є платформа RenoWatt. Вона функціонує як Єдиний дозвільний центр для громадських будівель у Валлонії, одному з регіонів Бельгії.

RenoWatt допомагає органам державної влади об'єднувати проекти, щоб отримати доступніші ціни та інноваційне фінансування у формі енергосервісних контрактів. Платформа відповідальна за юридичні процедури під час закупівель, оцінює технічні умови та допомагає у виборі та переговорах з постачальниками.

Розвиток подібних ініціатив вимагає підтримки з боку місцевої та регіональної влади, а також посилення обміну знаннями.

Що робити Україні?

Щоб боротися з основними перешкодами на шляху до енергоефективності, Україні необхідно:

- залучати кошти від міжнародних партнерів і донорів для фінансування проєктів у громадах;

- адвокатувати доцільність енергоефективності серед населення України;
- зробити модернізацію житла інвестиційно привабливою;
- переглянути тарифи на енергоносії і зробити це раніше, ніж у Плані України (згідно з ним до 2-го кварталу 2026 року розроблять тільки Дорожню карту щодо підвищення тарифів);
- встановити лічильники в разі їх відсутності, щоб збір даних був максимально точним.

Олександра Кобернік, позаштатна економістка Центру економічної стратегії

Марія Томіліна, економістка Центру економічної стратегії

Матеріал підготовлено в рамках проекту "Контроль витрат на відновлення", що фінансується Європейським Союзом. Проект є спільною роботою Центру економічної стратегії, Інституту економічних досліджень та політичних консультацій та ГО Технології прогресу. Усі учасники проекту є членами коаліції RISE.